

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a kreativitás és innováció európai évéről (2009)

COM(2008) 159 végleges – 2008/0064 (COD)

(2009/C 27/25)

2008. április 7-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a kreativitás és innováció európai évéről (2009).

Az EGSZB elnöksége 2008. április 21-én megbízta a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. július 9–10-én tartott 446. plenáris ülésén (a július 9-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO személyében, továbbá 108 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB teljes mértékben támogat valamennyi intézkedést, amely az Európai Unió polgárainak körében elősegíti a kreativitást, és ösztönzi az innovációt, és örömmel fogadja azt a kezdeményezést, mely szerint európai évet szánunk az innováció motorjának számító kreativitás egész életen át tartó tanulás révén történő támogatásának és ösztönzésének. Az EGSZB már több alkalommal hangsúlyozta ⁽¹⁾, hogy az innováció ösztönzése fontos szerepet játszik a lisszaboni stratégia céljainak elérésében. Az EGSZB ugyan egyetért a kerettel, amelybe a kreativitás és innováció európai éve illeszkedik, azonban – a továbbiakban részletezett megjegyzések alapján – úgy véli, hogy a vélemény tárgyát képező határozatjavaslat nem a legmegfelelőbb eszköz a kitűzött cél eléréséhez.

1.2 Míg más európai éveket nagy időráhagyással szerveztek, és a javaslatokat már két évvel az adott európai év kezdete előtt benyújtották, ebben az esetben a javaslat európai bizottsági elfogadása és az európai év kezdete között csupán hét hónap van, amely alatt az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak el kell fogadnia a határozatot, illetve az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak meg kell szervezniük és össze kell hangolniuk a szükséges intézkedéseket. Az EGSZB szerint ez az ütemterv túl szoros, és káros hatással lehet a kreativitás és innováció európai évének megszervezésére, amely a téma fontosságát jobban méltányoló előkészületeket érdemelne.

⁽¹⁾ Az EGSZB 2006. december 13-i véleménye: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”, előadó: Gerd WOLF, (HL C 325., 2006.12.30.).

Az EGSZB 2005. december 14-i véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013) létrehozásáról”, előadó: Bernhard WELSCHKE, társelőadó: Lucia FUSCO (HL C 65., 2006.3.17.).

Az EGSZB 2007. július 12-i véleménye: „Beruházások a tudásba és az innovációba (lisszaboni stratégia)”, előadó: Gerd WOLF (HL C 256., 2007.10.27.).

1.3 A határozatjavaslat nagyon homályosan fogalmaz két olyan kérdéssel kapcsolatban, amely az EGSZB szerint nagyon fontos, és konkrétabb megfogalmazást igényel a szövegben. Egyrészt az európai év finanszírozásáról van szó, másrészt pedig az egész életen át tartó tanulás témaköréhez nem tartozó, egyéb uniós programok és politikaterületek által nyújtott támogatásról, illetve az ezek közreműködéséről szóló észrevételekről.

1.3.1 Az EGSZB elfogadja ugyan az Európai Bizottság javaslatát, mely szerint az európai év megrendezéséhez nincs szükség elkülönített költségvetési tételekre, és egyetért azzal, hogy használják fel az egész életen át tartó tanulás programjára (amely az innováció támogatásával kapcsolatos speciális célokat is magában foglal) vonatkozó költségvetési lehetőségeket, ám rámutat, hogy a tervezet szövege nem nevez meg semmiféle, erre a rendezvényre szánt összeget. A szöveg annak említésére korlátozódik csupán, hogy a finanszírozás forrása az egész életen át tartó tanulás már említett programja, és hogy a tevékenységeket más – meg nem nevezett és nem konkretizált – programokból társfinanszírozzák majd. Annak alapján, ami a határozatjavaslatban szerepel, az EGSZB szerint valamilyen számadat megnevezésére van szükség a program előrelátható költségeit illetően. Az EGSZB szerint célszerű lenne, ha a javaslat költségbecslést is tartalmazna.

1.3.2 Az egyéb programok és politikák általi társfinanszírozás lehetőségének kérdésében még homályosabban fogalmaz a javaslat. A szövegből arra lehet következtetni, hogy mivel az innováció támogatása egyéb programok speciális célkitűzései között is szerepel – köztük a vállalkozói szellem és az innováció programjában, illetve az információs és kommunikációs technológiák támogatására szolgáló programban, amelyek a versenyképesség és az innováció keretprogramjának részét képezik –, az ilyen programok részt vesznek majd az európai év keretében hozott intézkedések társfinanszírozásában. Ebből kiindulva az EGSZB célszerűnek tartja, hogy a javaslat szövegében konkrétan nevezze meg, hogy mely programok milyen összegekkel járulnak hozzá az európai év társfinanszírozásához, és hogy miként hangolják össze az intézkedéseket a társfinanszírozásban részt vevő egyes programok között, melyek kezelése az Európai Bizottság különböző főigazgatóságainak hatáskörébe tartozik.

1.4 A fenti indokok alapján, amelyek a jelen vélemény legfontosabb gondolatainak összefoglalásának tekinthetők, az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy gondolja át a határozatjavaslatot, és vegye figyelembe az EGSZB megjegyzéseit. Azt javasolja továbbá az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, hogy vegyék figyelembe a szóban forgó megjegyzéseket, és ennek megfelelően módosítsák a határozat szövegét a homályos kérdésekkel kapcsolatban.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Tanács 2000 márciusában Lisszabonban tartott rendkívüli ülésén elfogadott következtetései hangsúlyozták, hogy európai referenciakeretben meg kell határozni, hogy az egész életen át tartó tanulás során mely alapkészségeket kell közvetíteni, kiemelve, hogy az emberek jelentik Európa legfontosabb erőforrását. Azt is kiemelték, hogy az európai oktatási és szakképzési rendszereknek a tudásalapú társadalom igényeihez és a nagyobb és jobb foglalkoztatás követelményéhez kell igazodniuk.

2.2 Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges alapkészségeket és kulcskompetenciákat az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 18-i ajánlásában ⁽²⁾ határozták meg és sorolták fel. Az innováció, a termelékenység és a versenyképesség alapvető tényezőiről van szó, amelyek nélkülözhetetlenek a tudásra épülő társadalom számára. Az EGSZB már kifejtette véleményét ezzel az ajánlással kapcsolatban ⁽³⁾.

2.3 2007. március 8–9-i brüsszeli ülésén elfogadott következtetéseiben az Európai Tanács felkérte a tagállamokat és az uniós intézményeket, hogy dolgozzanak tovább az innovációt, illetve a kutatásba és fejlesztésbe történő nagyobb befektetéseket szolgáló, jobb keretfeltételek megteremtésén. Az innováció, a kutatás és az oktatás megerősítéséről szóló fejezetben a Tanács elismeri, hogy a tagállamok eltökéltek az innovációt szolgáló keretfeltételek – pl. a kompetitív piacok – javítására és további eszközök felszabadítására a kutatással, fejlesztéssel és az innovációval kapcsolatos tevékenységek javára. Ezért az Európai Tanács előrehaladásra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat az innovációs stratégia megvalósításában, hiszen úgy véli, hogy az oktatás és a szakképzés a jól működő „tudásháromszög” (oktatás – kutatás – innováció) alapfeltétele.

2.4 A kreativitás és innováció európai évének megrendezése jó módszer az Európa előtt álló kihívások átgondolására, mivel segítségével fel lehet hívni a polgárok figyelmét arra, hogy személyes fejlődésük és az általános jólét elősegítése szempontjából milyen fontos szerepe van a kreativitásnak és az innovációs képességnek.

3. A javaslat lényegi tartalma

3.1 A határozatjavaslat 2009-et a kreativitás és az innováció európai évének nyilvánítja, amelynek általános célja a tagállamok támogatása abban, hogy ösztönözzék a kreativitást, amely az innováció motorja és az egész életen át tartó tanulás révén a személyes, szakmai, vállalati és szociális kompetenciák fejlesztésének kulcsfontosságú eleme. Ez az általános cél 13 tényezővel egészül ki, amelyek hozzájárulhatnak a kreativitás és az innovációs képesség elősegítéséhez.

3.2 Az ismertetett célok eléréséhez többek között a következő intézkedésekre tesznek javaslatot: konferenciák és egyéb kezdeményezések, melyek a kreativitás és az innovációs képesség fontos szerepére hívják fel a figyelmet; tájékoztató kampányok a fő üzenetek terjesztésére; sikeres példák felkutatása és megismertetése, valamint tanulmányok készítése nemzeti és közösségi szinten.

3.3 A tagállamoknak nemzeti koordinátort kellene kinevezniük az európai évhez, aki a szervezésért lenne felelős ezen a szinten. Az európai szinten végzett tevékenységek összehangolására pedig a nemzeti koordinátoroknak az Európai Bizottság által szervezett ülésein kell sort keríteni.

3.4 Végezetül a javaslat leszögezi, hogy a finanszírozást az egész életen át tartó tanulás programja biztosítja, anélkül, hogy ez a többi – vállalatokhoz, a kohézióhoz, a kutatáshoz és az információs társadalomhoz kapcsolódó – program által rendelkezésre bocsátott támogatás és finanszírozás rovására menne.

4. A javaslatához fűzött általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB teljes mértékben támogat valamennyi intézkedést, amely az Európai Unió polgárainak körében támogatja a kreativitást, és ösztönzi az innovációt. Az *innováció hatása az ipari szerkezetváltásra és az EBB szerepe* című véleményében ⁽⁴⁾ az EGSZB megállapítja, hogy az innováció mindenekelőtt széles oktatási és képzési alapon kell álljon, megfelelő az élethosszig tartó tanulás kritériumainak. Ennek alapján és eddig képviselt nézőpontjával összhangban az EGSZB határozottan támogatni fogja minden olyan eszköz alkalmazását, amely hozzájárulhat a kreativitás és az innovációs képesség támogatásához, bár fontosnak tartja a javaslatra vonatkozó alábbi megjegyzéseket.

4.2 Az EGSZB örömmel fogadja azt a kezdeményezést, mely szerint európai évet szánnak az innováció motorjának számító kreativitás egész életen át tartó tanulás révén történő támogatásának és ösztönzésének. Véleményeiben az EGSZB már több

⁽²⁾ HL L 394., 2006.12.30.

⁽³⁾ Az EGSZB 2006. május 18-i véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi ajánlásra az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról”, előadó: HERCZOG Mária (HL C 195., 2006.8.18.).

⁽⁴⁾ Az EGSZB 2007. július 11-i véleménye: „Az innováció hatása az ipari szerkezetváltásra és az EBB szerepe”, előadó: TÓTH János, társelőadó: Enrique CALVET CHAMBON (HL C 256., 2007.10.27.).

alkalommal hangsúlyozta, hogy az innováció ösztönzése fontos szerepet játszik a lisszaboni stratégia céljainak elérésében. Ezzel kapcsolatban az Aho-jelentés⁽⁵⁾ arra a következtetésre jutott, hogy az Európát érő társadalmi kihívások kezelése és az európai gazdaság termelékenységének növelése érdekében erősíteni kell az innovációs kultúrát.

Az EGSZB ugyan egyetért a kerettel, amelybe a kreativitás és innováció európai éve illeszkedik, azonban úgy véli, hogy a vélemény tárgyát képező határozatjavaslat nem a legmegfelelőbb eszköz a kitűzött cél eléréséhez, sem a javaslat alapja vagy tartalma szempontjából, sem pedig az alapján, ahogy azt kidolgozták és elfogadták.

4.3 Az EGSZB szerint az ehhez a kezdeményezéshez kiválasztott kiindulópont nem ideális az ilyen jellegű intézkedésekhez. A javaslattervezet indoklásának „Konzultáció az érdekelt felekkel” című 3. pontjában az áll, hogy nem hivatalos megbeszéléseket folytattak az Európai Parlament képviselőivel és a tagállamokkal. A javaslat kidolgozásakor tehát „felülről lefelé mutató” módszert alkalmaztak – az intézményektől a polgárok irányába.

Az EGSZB szerint a felülről lefelé mutató tervezés, melynek során az európai év előkészületeinek tervezésébe és a munkákba nem vonták be a társadalmat, a szervezeteket és az egyes magánszemélyeket, amelyekből az előbbi áll, sokkal jobban magában rejtje annak veszélyét, hogy nem talál elfogadásra a polgárok között, mintha azok aktív bevonására törekedtek volna, akik utólagos részvétele a végeredmény szempontjából szükséges.

Ennek értelmében szeretnénk emlékeztetni az EGSZB egyik megjegyzésére, melyet az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához írt, a Fogyatékkal Élők Európai Éve (2003) megvalósításáról, eredményeiről és általános értékeléséről szóló európai bizottsági közleményről⁽⁶⁾ készült véleményében fogalmazott meg. Ebben a véleményben⁽⁷⁾ az EGSZB arra kérte a közösségi intézményeket, hogy az ilyen kezdeményezések előkészítésekor inkább alulról felfelé irányuló megközelítési módot alkalmazzanak. Ennek alapján az EGSZB most megismétli, hogy az európai évek előkészítésekor a fenti módszer szerint kell eljárni.

4.4 Tekintettel arra, hogy a kreativitás és innováció európai éve a tervek szerint már 2009. január 1-jén kezdetét veszi, illetve hogy mennyi idő van még az európai parlamenti és tanácsi első olvasatban történő elfogadásig, úgy véljük, hogy rendkívül szoros a szóban forgó európai év kidolgozására és elfogadására szánt időkeret. A korábbi esetekben az EGSZB egy

évvél a szóban forgó év kezdete előtt elfogadta véleményét⁽⁸⁾, ami jól jelzi az Európai Bizottság tervezési előrelátását. Anélkül, hogy messzebbre mennénk, a fenti tervezési előrelátásra jó példa az EGSZB 2008. májusi plenáris ülésen elfogadott véleménye⁽⁹⁾: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010)⁽¹⁰⁾.

Talán célravezetőbb volna elhalasztani ezt a kezdeményezést, és a 2009-es évet nem ilyen megnevezés alatt meghirdetni, ahelyett, hogy erőltetnénk egy olyan határozat elfogadását, amellyel az intézkedések megtervezéséhez szükséges idő hiánya miatt nem érhetők el a kitűzött célok.

4.5 A javaslat indokolásának 3.2. pontja szerint arra számítanak, hogy ez az európai év legalább olyan sikeres lesz, mint a hasonló korábbi kezdeményezések, mint például az egész életen át tartó tanulás európai éve vagy a sport általi nevelés európai éve. A javaslat azonban nem tartalmaz egyetlen olyan cikket vagy hivatkozást sem, amely a végrehajtott intézkedések későbbi értékelésére utalna, amiből arra lehet következtetni, hogy sem empirikus, sem pedig közvetett mutatók által nem végeznek majd hatáselemzést az egész életen át tartó tanulás programjáról, illetve egyéb programról, amelyeket esetleg érint ez a kezdeményezés.

4.6 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét, hogy a prioritások éves és többéves alapon történő meghatározásában rejlő rugalmasság az egész életen át tartó tanulás programjában és más programokban elegendő pénzügyi mozgásteret biztosít arra, hogy ne kelljen további forrásokat rendelni az európai év megrendezéséhez. Tény, hogy az innováció támogatása egyéb programok speciális célkitűzései között is szerepel – köztük az egész életen át tartó tanulás programjában, a vállalkozói szellem és az innováció programjában, illetve az információs és kommunikációs technológiák támogatására szolgáló programban, amely utóbbi kettő a versenyképesség és az innováció keretprogramjának részét képezi. Ezért – bár a javaslat nem tartalmaz egyértelmű utalást az idézet keretprogramra – az EGSZB úgy véli, hogy lehetőség nyílik az európai évnek a már meglévő programok és költségvetési előirányzatok alapján történő megvalósítására, ahogy azt a javaslat indokolásának 5. pontja is megfogalmazza.

⁽⁵⁾ Az EGSZB 1999. december 8-i véleménye: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a nyelvek európai évéről (2001), főelőadó: RUPP (HL C 51., 2000.2.23.) – magyarul nem érhető el. Az EGSZB 2002. április 24-i véleménye: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a sport általi nevelés európai évéről (2004), előadó: Christophoros KORYFIDIS (HL C 149., 2002.6.21.) – magyarul nem érhető el.

Az EGSZB 2005. december 14-én kelt véleménye a következő tárgyban: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Évéről (2007) Az Igazságos Társadalom irányában”, előadó: HERCZOG Mária (HL C 65., 2006.3.17.).

Az EGSZB 2006. április 20-i véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008)”, előadó: CSER Ágnes (HL C 185., 2006.8.8.).

⁽⁹⁾ Az EGSZB 2008. május 29-i véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010)”, előadó: KRZYSZTOF PATER, társeelőadó: KOLLER Erika (HL C 224., 2008.8.30., 106. o.).

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 797 végleges.

⁽⁵⁾ „Creating an innovative Europe” EUR 22005 ISBN 92-79-00964-8.

⁽⁶⁾ COM(2005) 486 végleges.

⁽⁷⁾ Az EGSZB 2006. február 14-i véleménye: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához a Fogyatékkal Élők Európai Éve (2003) megvalósításáról, eredményeiről és általános értékeléséről”, 1.2. pont, előadó: Gunta ANČA (HL C 88., 2006.4.11.).

5. Részletes megjegyzések

5.1 A javaslat 2. cikke értelmében az európai év speciális célja abban áll, hogy kiemeljen egy sor tényezőt, amelyek hozzájárulhatnak a kreativitás és az innovációs képesség előmozdításához. Ezeket a tényezőket 13 alpontba csoportosítják, amelyek különböző szempontokat foglalnak magukban.

Az EGSZB véleménye szerint tovább kellene konkretizálni ezeket a célokat és/vagy tényezőket, hogy a végrehajtandó intézkedések a kreativitáshoz és az innovációhoz kapcsolódó néhány alapvető, a kezdeményezés központi elemét jelentő szempontra összpontosítsanak; az egyes intézkedések címzettjeit jelentő polgárokra, elsősorban a fiatalokra; valamint az oktatási intézményekre és a gazdasági-szociális és vállalati területen tevékenykedő szervezetekre, amelyek az adott intézkedések csatornáin.

5.2 A kreativitás és innováció évének nevezett európai évnek innovatív intézkedésekre kellene épülnie, hogy megvalósítsa a javasolt célokat. A 3. cikkben fontolóra vett, összességükben ésszerű intézkedések, olyanok, amelyeket általában figyelemfelkeltő vagy népszerűsítő kampányokban szoktak alkalmazni. Az EGSZB szerint didaktikai szempontból – elsősorban a legfiatalabbak szemszögéből – előnyös lenne néhány innovatív intézkedés felvétele az idézet cikkben említettek közé annak érdekében, hogy elérjük a javaslatban kitűzött célokat. Ötletbörzét lehetne például kiírni olyan eszköz megtalálására, amely tartósan láthatóvá teszi a kreativitás és az innovációs képesség elősegítését egész Európában. Európai díjat is lehetne alapítani, amely évente vagy kétfévente lenne odaítélhető, és amely értékelné és lehetőségekkel jutalmazná a legfiatalabb polgárok valóban innovatív ötleteit és kreatív képességét a legkülönbözőbb területeken.

5.3 Az általános megjegyzésekben az európai évnek az egész életen át tartó tanulás programjai, illetve a versenyképesség és innováció keretprogramja révén történő társfinanszírozásról írottaktól függetlenül úgy véljük, hogy a javaslat 6. cikkében konkretizálni kellene ezt a végrehajtás szempontjából kiemelten fontos szempontot.

5.3.1 A javaslatnak tartalmaznia kellene legalább egy előzetes költségbecslést. Konkrét összeget lehetne megnevezni, amelyet az európai évet társfinanszírozó programok bocsátanak rendelkezésre a 2009-es költségvetési évben és az azt követő években, vagy pedig ez a keret a programok által biztosított kiadások maximális százalékarányában is megállapítható az adott pénzügyi évekre. Bármelyik megoldás jobb annál, mint hogy teljesen nyitva hagyjuk az európai évvel kapcsolatos költségbecslés kérdését, ami az EGSZB szerint nem megfelelő eljárás.

5.3.2 A javaslat 6. cikke így kezdődik: „Az európai évnek az egyéb területekre, mint például a vállalkozásra, a kohézióra, a kutatásra és az információs társadalomra vonatkozó programokból és politikákból származó támogatásának sérelme nélkül [...]”. A megfogalmazás alapján az EGSZB kétértelműnek tartja ezt a mondatot: nem egyértelmű az Európai Bizottság egyéb főigazgatóságai részéről, illetve a nem a kultúra és az oktatás területéhez, vagy az egész életen át tartó tanulás programjába tartozó programok részéről történő részvétel és társfinanszírozás formája. Ebből kiindulva az EGSZB célszerűnek tartja, hogy a javaslat szövegében konkrétan nevezze meg, hogy mely programok milyen összegekkel járulnak hozzá az európai év társfinanszírozásához, és hogy miként hangolják össze az intézkedéseket az egyes, a társfinanszírozásban részt vevő programok között, melyek kezelése az Európai Bizottság különböző főigazgatóságainak hatáskörébe tartozik.

5.4 Végül, de nem utolsósorban az EGSZB szerint a javaslatba bele kell foglalni egy hivatkozást az eredmények és az európai év horderejének értékeléséről. Az európai év leteltét követően értékelni kellene a végrehajtott intézkedéseket és az elért eredményeket, hogy mindez tanulásként szolgálhasson más európai évek szervezéséhez, illetve hogy tudni lehessen, hogy mit sikerült elérni, illetve hogy az eredmény megérte-e az erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben, 2008. július 9-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS